

7u 2004, 7 al
2004-02-02

Till Folkbildningsrådet

Remiss Folkbildningens framsyn

Folkbildningsförbundet lämnar här synpunkter på utkastet till slutrapport Folkbildningens framsyn.

Förbundets remissvar koncentreras till övergripande synpunkter på rapportutkastet. Vi kommenterar också de tre frågeställningar som Folkbildningsrådet angivit att man särskilt önskar synpunkter på och framför också synpunkter på förslaget om FBR som ramorganisation under avsnitt 6.4.

Inledningsvis menar vi att rapporten i huvudsak behandlar de väsentligaste framtidsfrågorna. Vid en genomläsning av rapporten blir intrycket dock att den är alltför ordrik och i många stycken oprecis. Försök bör göras att komprimera texterna i flera avsnitt och framförallt i avsnittet om demokrati.

Omvärldsanalys

Vi menar att rapporten före avsnittet 4 om framtidens folkbildning bör utgå från en kortfattad omvärldsanalys där vi utvecklar vilka nutids- och framtidsfrågor i det omgivande samhället som vi tar som utgångspunkt för framtidens folkbildning. Omvärldsanalysen bör ta avstamp i att Sverige idag är ett mångfaldigt samhälle med de möjligheter och utmaningar detta innebär. Utifrån detta kan resonemang föras bl a om demokratifrågorna, utsatta bostadsområden, befolkningens hälsa och ålderssammansättning, människors engagemang som det tar sig uttryck i dag med gamla och nya rörelser, den sociala ekonomins stora roll och värdet av ideellt arbete, välfärdssamhällets tillkortakommanden (tex psykiatrireformen) samt behovet av ett livslångt lärande (oavsett att utbildningsnivån ökar). Här bör också uppmärksammas att det offentliga skolväsendet, universitet och högskola fått ökade anslag från staten samtidigt som folkbildningen med bl a sin viktiga roll inom det livslånga lärandet sett det statliga bidraget kraftigt urholkas och bidrag från landsting och kommuner skäras ned dramatiskt.

Samtidigt vill vi peka på att dokumentet kan ge intryck av att folkbildningen kan lösa alla tänkbara samhällsproblem. Därför bör rapporten också peka på att det krävs aktiva beslut av bl a stat, regioner/landsting och kommuner och även EU.

Demokratiavsnittet bör skäras ned i omfång och omarbetas totalt och här finns en rad konkreta förslag bl a i de remissvar som lämnas av de enskilda studieförbunden. Som skrivningarna i demokratiavsnittet nu är upplever vi också att det är en insnävning jämfört med de syften som staten idag anger för sitt bidrag till folkbildningen. Vi menar att formuleringen i tidigare folkbildningsförordning och regeringens riktlinjer till FBR 2004 om syftet med statens bidrag är giltiga i dag och i framtiden samtidigt som de är djupt förankrade hos statsmakterna och inom folkbildningen. ”Folkbildningens verksamhet skall bidra till att

göra det möjligt för kvinnor och män att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta aktivt i samhällsutvecklingen. Folkbildningens verksamhet skall stärka och utveckla demokratin. Folkbildningen skall bidra till ett breddat kulturintresse i samhället och en ökad delaktighet i kulturlivet samt främja kvinnors och mäns kulturupplevelser och eget skapande. Bidraget skall vidare bidra till att höja utbildningsnivån i samhället och utjämna utbildningsklyftorna”.

Förbundet ställer sig tveksam till att rapporten myntar ett nytt begrepp ”medborgarbildning”. Då får vi ”utbildning, bildning, folkbildning, medborgarbildning”. Vi föreslår att avsnittet kortas ner – utan att resonemangen helt tas bort. Däremot önskar vi ett dokumentet ska utveckla innebörden i begreppen bildning, utbildning, folkbildning.

Under kulturavsnittet menar vi att värdet av det egna skapandet måste lyftas fram mer och avsnittet om det mångkulturella samhället behöver omarbetas. Dokumentet bör på ett tydligare sätt betona att folkbildningen utgår från den enskilde individen. Vi ställer oss också avvisande till det ”ovanifrånsperspektiv” som skymtar fram i rapporten där deltagarna i vissa stycken framställs som passiva och ”behövande”.

Folkbildningsförbundet menar att dokumentet ska lägga en större tonvikt på att folkbildningsverksamheten innefattar en lärprocess. Medlemsorganisationernas roll i verksamheten behöver också lyftas fram. Vi vill att dokumentet på ett tydligare sätt beskriver den mångfald och de olika profiler som utmärker studieförbundens folkbildningsverksamhet samt att detta är något som vi vill värna om.

Ordrikedomen i dokumentet bidrar till att resonemangen på sina håll tenderar att stå i motsats till varandra. Ett exempel från avsnittet 4, Om framtidens folkbildning: Där heter det bl a att ”I folkbildningen har kunskap och bildning ett egenvärde”. En helt annan mer instrumentell syn framskymtar i andra delar i dokumentet t ex avsnitt 6.2 folkbildningens roll i lokalsamhället. ”Folkbildningens organisationer måste i ord och handling inför medborgarna – skattebetalarna- visa att de bidrar till samhällets utveckling och därmed förtjänar det ekonomiska stöd de begär. Studieförbund och folkhögskolor behöver helt enkelt göra sig oumbärliga”.

På en rad punkter är formuleringarna oprecisa, eller direkt missvisande t ex där det talas om att folkbildningen ska lämna *stöd till...*, folkbildnings ska *agera* mm. Här behövs förtydliganden om vad stödet, agerandet mm innebär.” Ett exempel på otydliga formuleringar finns i inledningen av avsnittet 4. ”Framtidens folkbildning skapas i ett spänningsfält mellan tradition och förnyelse, där möjligheterna till framgång ytterst avgörs av förmågan att i varje situation, utifrån en grundläggande syn på människa och bildning, formulera tydliga och tidsanpassade uppdrag”

Vem formulerar uppdrag till vem. Vill vi ha uppdrag. Vad avses?

Ett annat sådant exempel är avsnittet 6.5.2 Folkbildningen i utbildningssamhället. ”Folkbildningen kan ge viktiga bidrag till framtidens utbildningssamhälle, men bara genom att ...” Formuleringen ändras till: ”Folkbildningen ger i dag och kommer att ge viktiga bidrag till framtidens utbildningssamhälle genom att utgå från sin särart och sina egna förutsättningar.”

Beträffande de tre preciserade frågeställningarna som var

Förslag att prioriterade målgrupper inte pekas ut av staten i Folkbildningsförordningen.

Folkbildningsförbundet menar att rapporten i avsnitt 7 under rubriken ”Folkbildningens målgrupper” bör utveckla resonemangen om det mångfaldiga samhället. Resonemanget knyts an till statens syften med bidraget och omvärldsanalysen och detta leder sedan fram till slutsatsen i sista meningen att ”staten bör avstå från att peka ut särskilda målgrupper”. Vi bör peka på att det

idag finns en insikt om att alla människor inte har samma möjligheter att påverka sin livssituation och samhällsutvecklingen. Fokus bör därför flyttas till att prioritera verksamheter som bidrar till att stärka människor med särskilda behov. Vilka dessa behov är och var de finns kan komma att variera över tiden. Det är alltså människors behov som står i centrum och folkbildningen är ett instrument för att möta dessa behov.

Huvudlinjen för statens stöd till folkbildningen föreslås i all huvudsak ske genom ett samlat folkbildningsanslag
Folkbildningsförbundet delar uppfattningen om ett till folkbildningens organisationer samlat och generellt anslag.

Folkbildningsrådet föreslås fortsättningsvis i princip ha den roll det har idag.

Beträffande Folkbildningsrådets roll framför Folkbildningsförbundet följande synpunkter, vilka vi också tidigare redogjort för i samband med att vi presenterat resultatet från arbetet i förbundets så kallade 3 R-grupp: Förbundet menar att Folkbildningsrådet också fortsättningsvis ska tilldelas den myndighetsroll man har idag. För framtiden önskar grundarna/ägarna av Folkbildningsrådet inrikta rådets uppgifter till myndighetsuppgifterna varför dessa i dialog med staten ska arbeta för att ta fram en instruktion (motsvarande stadgar) för Folkbildningsrådet för att stärka och förtydliga rådets myndighetsuppdrag. Om staten under pågående verksamhetsår önskar att Folkbildningsrådet ska genomföra ytterligare myndighetsuppgifter bör finansieringen av dessa insatser ske med särskilt avdelat bidrag.

Förslaget om att FBR blir ramorganisation

Beträffande skrivningarna under avsnitt 6.4 ”är det rimligt att Folkbildningsrådet får status som ramorganisation när det gäller insatser inom svenskt utvecklingssamarbete” delar Folkbildningsförbundet inte den uppfattning varför vi menar att denna skrivning ska strykas. Motiveringar för vårt ställningstagande återfinns i remissvaren från flera av studieförbunden.

Avslutningsvis konstaterar vi att den remisstid som stått till buds varit mycket knapp. Förankringen i en organisation som Folkbildningsförbundet måste ske i flera led först inom våra respektive medlemsorganisationer, studieförbunden och sedan i den gemensamma organisationen Folkbildningsförbundet. Den tidsram som givits har inte medgett några mer genomgripande studieförbundsgemensamma diskussioner om dokumentet.

Folkbildningsförbundets styrelse förutsätter därför att Folkbildningsförbundet genom sitt kansli involveras i det fortsatta arbetet med rapporten om folkbildningens framsyn. För detta arbete har vi en rad mer konkreta förslag och kommentarer till rapportutkastets olika delar.

Det remissvar som här lämnas har behandlats och fastställts av Folkbildningsförbundets styrelse den 2 februari 2004.

Förbundet har också uppmanat sina medlemmar att avge egna yttranden.

FOLKBILDNINGSFÖRBUNDET
Studieförbundens intresseorganisation

Maicen Ekman
generalsekreterare